

ks. Jan W a l k u s z, *Minister Ecclesiae et hominum, czyli ks. Wawrzyniec Wnuk, jego życie i dzieło*, Wydawnictwo Bernardinum, Pelplin 2010, ss. 303.

Biografia ks. Wawrzyńca Wnuka, jak zauważył w *Słowie wprowadzającym* recenzowanej publikacji arcybiskup Henryk Muszyński, *łączy aż trzy, a nawet cztery epoki: wyświęcony przed wojną w 1933 roku, przeżył w obozie prawie całą okupację i rozpoczął po wojnie niezmiernie bogatą i różnorodną działalność najpierw wśród Rodaków w wyzwolonych Niemczech, następnie w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie [...] Za znak szczególnej Opatrzności poczytywał sobie fakt, że doczekał wolnej Polski, gdzie prawie do samej śmierci przybywał każdego roku*. Jego aktywność przejawiana na wielu płaszczyznach życia kościelnego i społecznego wywarła niebagatelny wpływ na formowanie się życia polonijnego w Detroit, Chatham i Windsor, a także na funkcjonowanie wielu instytucji naukowych, kulturalnych, dobroczynnych i kościelnych w Kanadzie i w Polsce.

Dotychczas biografia ta udokumentowana była jedynie opracowaniami o charakterze przyczynkarskim. W znakomitej, panoramicznej, pięciotomowej *Encyklopedii polskiej emigracji i Polonii*, przygotowanej pod redakcją prof. Kazimierza Dopierały, zabrakło biogramu ks. Wnuka. W sposób bardzo popularny został on opracowany w okolicznościowych broszurkach zatytułowanych *50 lat w służbie Bogu i ludziom* (Ont. 1983) i *Diamantowy jubileusz kapłaństwa ks. infułata Wawrzyńca A. Wnuka* (Windsor, Ont. 1993). Po śmierci ks. Wnuka jego biogram ukazał się w przygotowanym na uroczystości pogrzebowe okolicznościowym numerze czasopisma „Wspólnota”, wydawanego przez parafię Świętej Trójcy w Windsor (2006, nr 1). Krótki biogram proboszcza windsorskiego ukazał się w opracowaniu ks. Romana Nira, zatytułowanym *Pomoc seminarium polskiego w Orchard Lake*

dla uchodźców i wysiedleńców księży, seminarzystów w latach 1939–1950 (artykuł w pracy zbiorowej *Studia z dziejów Polski i Europy w XIX i XX wieku. Księga dedykowana profesorowi Piotrowi Stefanowi Wandyczowi*, red. J. Faryś, R. Nir, M. Szczurbiński, Gorzów Wielkopolski 2004, s. 140–141). Dane biograficzne ks. Wawrzyńca Wnuka ujęte zostały także w następujących leksykonach: *Kto jest kim w Polonii Kanadyjskiej 1992. Słownik biograficzny* (Toronto 1992, s. 245–246) oraz napisanym przez Agatę i Zbigniewa Judyckich leksykonie *W służbie Bogu i światu. Słownik biograficzny. Polscy i polskiego pochodzenia kapłani, zakonnicy i siostry zakonne pełniący posługę w różnych krajach świata. Anno Domini 2002* (Toruń 2002, s. 295–296). Ten ostatni biogram nie został ujęty w wykazie bibliograficznych prezentowanej książki, nie wnosi on jednak nowych informacji dotyczących ks. Wnuka.

Opracowanie przez ks. prof. Jana Walkusza pełnej, wyczerpującej i tak bardzo obszernej biografii wybitnego kapłana i działacza polonijnego, jakim był ks. infułat Wawrzyniec Wnuk, przyjęcie należy w wielkim uznaniem i szacunkiem dla kompetencji i naukowego warsztatu Autora. Do podjęcia tych badań był on przygotowany jak żaden z historyków zajmujących się dziejami duszpasterstwa polonijnego w Kanadzie. Wcześniej opublikował już dwa artykuły o charakterze biograficznym poświęcone ks. Wnukowi, monografię parafii Matki Boskiej Zwycięskiej w Chantcham, w której proboszczem był ks. Wnuk, oraz wiele opracowań dotyczących innych ośrodków duszpasterskich w Kanadzie. Podczas badań nad dziejami duszpasterstwa polonijnego przeprowadził bardzo szeroką i wnikliwą kwerendę archiwalną, docierając do archiwów kościelnych – diecezjalnych (w Gnieźnie, w London, w Lublinie), zakonnych (Archiwum Generalne Księży Michaelitów w Markach, Archiwum Sióstr Urszulanek w Pniewach, Archiwum Towarzystwa Chrystusowego w Poznaniu), parafialnych (archiwa parafii polonijnych w Chatham, w London i w Windsor). Nie pominął niezwykle cennych zbiorów prywatnych (Archiwum ks. Wawrzyńca Wnuka w Windsor, Zbiory C.Cz. Kławińskich w Poznaniu oraz zbiory własne Autora) oraz archiwów innych instytucji i organizacji (Archiwum bieżące Działu Toku Studiów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Archiwum Koła Przyjaciół KUL w Windsor, Archiwum Polis Canadian Club w Chatham).

ks. prof. UKSW dr hab. Waldemar Gliński

Wydział Nauk Historycznych i Społecznych UKSW, Warszawa

Wyższe Seminarium Duchowne, Łódź